

GEDRAGSONDERZOEK OVER EXPERIMENTELE TIJDELIJKE INRICHTING VAN PUBLIEKE RUIMTE

Traditioneel beperkt verkeersonderzoek zich tot de telling van autoverkeerstromen en soms nog wat fietsers. Veel zeldzamer is het als de activiteiten van het publiek zelf onderwerp van onderzoek worden. In zijn bachelorscriptie ging Anton De Boeck op zoek naar de gebruikspatronen van fietsers en voetgangers in een experimentele tijdelijke setting.

In 2016 kwam in Leuven - een middelgrote Vlaamse stad met een aanzienlijke studentenpopulatie - de besluitvorming rond een verkeerscirculatieplan in een stroomversnelling. De opmaak van dit verkeerscirculatieplan werd gesteund door een brede beweging met een opmerkelijke krachtenbundeling van architecten, ruimtelijke planners, vormgevers, vormings- en communicatiemensen, én geïnteresseerde burgers die de naam 'Straten vol Leuven' aannam. De beweging produceerde wervende beelden van autovrije pleinen en plekken om de 'kracht van publieke ruimte' te illustreren en het publiek en bestuur te verleiden tot 'moedige beslissingen'. Het verkeerscirculatieplan werd in een beperkte tijdspanne van enkele maanden tijd ontwikkeld door het stadsbestuur om de invoering ervan uit de verkiezingskoorts te houden (de eerstvolgende gemeenteraadsverkiezingen vinden plaats in oktober 2018). Hierdoor was er onvoldoende tijd om alle autovrije ruimten definitief in te richten. Om dit vacuüm op te vullen bood Straten vol Leuven zelf eigen middelen en ontwerptijd aan, onder meer voor de tijdelijke aankleding van strategische pleinen die autovrij zouden worden. Dit werd de start van een experiment op het Damiaanplein, een kaal parkeerplein gelegen tussen Oude markt en het Begijnhof, tussen de hoogstad met de Naamsestraat en haar talrijke colleges en de laagstad in de vallei van de Dijle. Het asfalt van het parkeerplein werd beschilderd met een kleurig zebraapad (niet toevallig in de kleuren van het logo van Straten vol Leuven) dat twee voetgangersstegen diagonaal over het plein verbond. Langs dit nieuwe zebraapad werden boombakken en polyvalente metalen kaders geschikt die zowel als plantenbak werden gebruikt en, door de uitrusting met houten dwarsliggers, ook als zitbanken, podium en spelaanleiding fungeerden. Daarnaast werd ook ruimte voorzien voor een schaakbord en een volleybalveld.

Anton De Boeck was als student sociale geografie gefascineerd door dit experiment en vond het een goede aanleiding voor gedragsonderzoek in het kader van zijn bachelorscriptie. Wellicht werd zijn interesse voor dit experiment ook getriggerd door eerdere kortlopende onderzoeksopdrachten onder supervisie van professor Maarten Loopmans, die de studenten geografie regelmatig op pad stuurde voor enquêtes met de gebruikers van het plein.

Anton vulde dit onderzoek aan met observatieonderzoek van zowel de bewegingen als de verblijfsactiviteiten op het plein. Videopnames op verschillende momenten van de dag - geografen Voyé en Remy noemden dit in de jaren 60 'bevoorrechte expressiemomenten' - werden geanalyseerd. Anton stelde niet alleen een duidelijke concentratie van fietsers en voetgangers vast langsheen de drukste passageplaatsen, maar observeerde ook dat mensen die bewust langer van het plein willen gebruik maken (om bijvoorbeeld te lezen) net de rustige plekken in de zon opzoeken. De combinatie van 'passage' met de polyvalente objecten vormen als het ware katalysatoren voor verblijfsactiviteiten op het plein. De gespecialiseerde activiteiten zoals een schaakbord en een volleybalveld overleefden het experiment daarentegen niet.

De stad Leuven maakt vandaag werk van de plannen voor

de definitieve heraanleg van het Damiaanplein. Als betrokken ontwerpers nemen we alvast enkele aanbevelingen mee uit het besluit van de scriptie: het voorzien van zitbanken, nu ook mét leuning voor ouderen, in zowel de drukke zone als in de luwe zone, en het obstakelvrij houden, in tegenstelling tot het provocerende experiment, van de drukste fiets- en voetgangersroutes. Maar de grootste uitdaging wordt de vraag om meer groen die blijkt uit de participatieverslagen en enquêtes, te verzoenen met het wensbeeld van stenige pleinen dat de erfgoeddiensten voor ogen hebben.

Auteur: Anton De Boeck

Auteur: Anton De Boeck

Literatuurselectie

De Boeck, Anton (2017) Evaluatie van de tijdelijke herinrichting van het Pater Damiaanplein te Leuven: koppeling van de kwalitatieve perceptie en het kwantitatieve gebruik. Leuven, onuitgegeven bachelorscriptie.

Koen Stuyven (kstuyven@vectris.be) is architect van opleiding, en specialiseerde zich in ontwerp en planning van mobiliteit in stad en landschap. Hij is directeur bij VECTRIS cvba en gastdocent bij Uantwerpen en UHasselt, Atelier Publieke Ruimte.

Anton De Boeck (anton.deboeck@student.kuleuven.be) behaalde in 2017 met deze scriptie zijn bachelor geografie aan de KU Leuven, en volgt nu een master in stedenbouw en ruimtelijke planning aan de campus Sint-Lucas Gent.